Tweede Kamer der Staten-Generaal **2**

Vergaderjaar 2026-2027

37 051 **Wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren in verband met het treffen van een structurele voorziening voor het benoemen van rechters-plaatsvervangers en raadsheren-plaatsvervangers in hun eenenzeventigste levensjaar**

Nr. 4 **ADVIES AFDELING ADVISERING RAAD VAN STATE EN NADER RAPPORT**

Hieronder zijn opgenomen het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State d.d. 30 september 2026 en het nader rapport d.d. 26 oktober 2026, aangeboden aan de Koning door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. Het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State is cursief afgedrukt.

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw Kabinet van 11 september 2026, nr. 2026001900, machtigde Uwe Majesteit de Afdeling advisering van de Raad van State haar advies inzake het bovenvermelde rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 30 september 2026, nr. W16.26.00300/II, bied ik U hierbij aan.

De tekst van het advies treft u hieronder cursief weergegeven aan, voorzien van mijn reactie.

Bij Kabinetsmissive van 11 september 2026, no.2026001900, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, bij de Afdeling advisering van de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet houdende wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en enkele andere wetten in verband met het treffen van een structurele voorziening voor het benoemen van rechters- en raadsheren-plaatsvervangers in hun eenenzeventigste levensjaar, met memorie van toelichting.

Aanleiding en context van het voorstel
Sinds 2020 geldt er een regeling die het mogelijk maakt om rechters en raadsheren die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt, na hun ontslag voor een periode van maximaal drie jaar kunnen worden benoemd als rechter-plaatsvervanger of raadsheer-plaatsvervanger. Daarmee wordt beoogd om bij te dragen aan het oplossen van het tekort aan rechters en raadsheren bij de rechtbanken, gerechtshoven, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Centrale Raad van Beroep. Het gerechtsbestuur en de betrokken rechter of raadsheer komen in onderling overleg tot een benoeming als

rechter-plaatsvervanger of raadsheer-plaatsvervanger.[1]

De regeling is in 2020 ingevoerd vanwege achterstanden in de rechtspraak die waren ontstaan als gevolg van COVID-19. Vervolgens is de regeling in 2023 voor een periode van drie jaar verlengd, vanwege achterstanden die zich nog steeds voordoen.[2]
In 2025 is deze regeling geëvalueerd. Daaruit volgt dat de ervaringen met de inzet van deze plaatsvervangers positief zijn. In de onderzochte periode leverde deze groep ca. 28 fte aan extra rechterlijke capaciteit en behandelde zij ruim 1% van het totaal aantal zaken dat in die periode door de rechtspraak is afgedaan. Deze plaatsvervangers zijn volgens het evaluatieverslag ervaren en flexibele rechters die snel en veelzijdig kunnen worden ingezet, variërend van het behandelen van schriftelijke zaken, het ondersteunen van collega's en het inlopen van achterstanden.[3] *Daarnaast volgt uit de evaluatie van de tijdelijke regeling dat zij een waardevolle bijdrage leveren door de inbreng van hun expertise, kwaliteit en ervaring en worden de plaatsvervangers cruciaal geacht om het rooster sluitend te krijgen bij ziekte en of in vakantieperiodes.*

De tijdelijke regeling vervalt per 16 november 2026, tenzij voor die datum een voorstel tot permanentmaking bij de Tweede Kamer aanhangig is gemaakt. Naar aanleiding van de ervaring in de achterliggende jaren is aan de Kamer toegezegd te komen met een permanente regeling.[4] *Het wetsvoorstel voorziet daarin.*

Vaststelling gebrek aan capaciteit
Het gekozen wettelijk criterium om tot benoeming van plaatsvervangende rechters en raadsheren over te kunnen gaan, is dat er sprake moet zijn van een gebrek aan capaciteit van rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast.[5] *Volgens de toelichting kan bij een gebrek aan capaciteit onder meer, maar niet uitsluitend, worden gedacht aan omstandigheden waarin de beschikbare capaciteit onvoldoende ruimte biedt om complexe zaken te behandelen, te voldoen aan de professionele standaarden, de werkdruk te verlagen, de vervangingsvraag door natuurlijk verloop op te vangen of te voorzien in de groeiende personeelsbehoefte bij een gerecht.*[6]

De Afdeling advisering van de Raad van State onderschrijft de keuze van de regering om ook in de structurele regeling te kiezen voor de mogelijkheid van een nieuwe benoeming van rechters en raadsheren die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt als rechter- of raadsheer-plaatsvervanger. Ook heeft zij begrip voor de keuze om geen benoemingscriteria in de wet op te nemen aan de hand waarvan de rechters en raadsheren die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt individueel worden beoordeeld.

De Afdeling merkt wel op dat het vereiste dat de benoeming moet samenhangen met een gebrek aan capaciteit, een te beëindigen toepassing van de regeling impliceert. Immers, wanneer wordt voorzien in dat gebrek aan capaciteit kan de inzet van de regeling beëindigd worden.

---

[1] Memorie van toelichting, onderdeel 4.3 (Benoeming tot rechter-plaatsvervanger of raadsheer-plaatsvervanger).
[2] Wet tot wijziging van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, de Tweede Verzamelspoedwet COVID-19 en enkele andere wetten in verband met het treffen van een tijdelijke voorziening voor het benoemen van rechters-plaatsvervangers in hun eenenzeventigste levensjaar, Stb. 2023, 410.
[3] Verslag evaluatieonderzoek 70+ regeling, bijlage bij Kamerstukken II 2025/26, 29279, nr. 1016.
[4] Kamerstukken II 2025/26, 29279, nr. 1016.
[5] Artikel I, onderdeel B, voorgesteld artikel 5d, eerste lid, van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.
[6] Memorie van toelichting, onderdeel 3.2 (De evaluatie van de 70+ regeling).

Uit de toelichting bij het voorstel blijkt echter niet wie verantwoordelijk is voor de vaststelling dat er sprake is van een gebrek aan capaciteit en of deze vaststelling per gerecht kan verschillen. Benoeming gebeurt bij koninklijk besluit op voordracht van de minister van Justitie en Veiligheid,[7] nadat een gerechtsbestuur een voordracht daartoe heeft gedaan aan de Raad voor de rechtspraak binnen drie maanden na het ontslag vanwege het bereiken van de leeftijd van 70 jaar. Daaruit zou kunnen worden afgeleid dat de minister van Justitie en Veiligheid verantwoordelijk is voor de afweging of een geslaagd beroep wordt gedaan op capaciteitsgebrek. Tegelijkertijd duiden de voorbeelden van situaties waarin sprake kan zijn van een capaciteitsgebrek op een afweging die logischerwijze plaatsvindt op het niveau van de gerechten. In dat kader is voorstelbaar dat het gerechtsbestuur de vaststelling doet of capaciteitsgebrek noopt tot benoeming van rechters en raadsheren die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt tot plaatsvervanger.

Omdat het wetsvoorstel regelt dat rechters die de leeftijd van zeventig jaar hebben bereikt alleen maar kunnen worden benoemd als dat capaciteitsgebrek zich voordoet, adviseert de Afdeling in de toelichting in te gaan op de vraag wie verantwoordelijk is voor de vaststelling of sprake is van capaciteitsgebrek.

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft een aantal opmerkingen bij het voorstel en adviseert daarmee rekening te houden voordat het voorstel bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt ingediend.

De vicepresident van de Raad van State,
S. van Haersma Buma

Het advies Afdeling advisering van de Raad van State heeft geen aanleiding gegeven tot het wijzigen van de tekst van het wetsvoorstel. Wel is naar aanleiding van het advies – zoals de Afdeling advisering van de Raad van State zelf heeft geadviseerd – de memorie van toelichting aangevuld. In het algemeen deel is bij de toelichting over de benoeming tot rechter-plaatsvervanger of raadsheer-plaatsvervanger (paragraaf 4.3, voorheen 4.2) expliciet beschreven wie gaat over de vraag of er sprake is van een gebrek aan capaciteit. De feitelijke vaststelling van een gebrek aan capaciteit gebeurt op gerechtsniveau en het gerechtsbestuur stelt dit vast, waarna deze onderzoekt hoe dit op te lossen. In het geval dat het gerechtsbestuur kiest voor de benoeming van een 70+ plaatsvervanger, blijft gelden – net zoals in de huidige tijdelijke regeling – dat het betrokken gerechtsbestuur een aanbeveling tot benoeming doet aan de Raad voor de rechtspraak.

Ik verzoek U het hierbij gevoegde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
K.T. van Bruggen

[7] Artikel 2, eerste lid, Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren.